

látva a szerepkörben Lendvay Márton (l. o.) fölényét, rátért az úgynevezett intrikus szerepekre. Fáncsy megnyerő, arca, csinos alakja s behizelgő, dallamos hangja a szerelmes szerepekben is szép sikerekhez juttatták. Ám az intrikus szerepekben még nagyobbra nőtt. Mert itt egészen új játéktípusot teremtett.

Fáncsy előtt a cselszövő színészek a régi primitív hagyományok szerint játszottak. Vörös paróka, horgasra maszkírozott orr, ijesztőre festett arc. Ez volt a régi intrikum. Fáncsy azonban ezeket az ostoba, külső fogásokat megvetette. Ő lélek-tannal dolgozott. Embereket játszott. A régi intrikusok mindenféle arcfintorral és szemforgatásokkal arra törekedtek, hogy a színpadon minél jobban kimutassák gazember voltukat. Fáncsy nem törekedett ilyesmire. Ő inkább takargatni igyekezett alakjainak gazember voltát. Az ő színpadi cselszövői, gazemberei és svihákjai ezért voltak emberek, nem pedig a régi iskola szabályai szerint rángatott színpadi bábok. Kitűnő szerepe volt Claude Frolo, (a »Notre-Dame-i toronyőr«-ben), akinek izzó és elfojtott szerelmét nagyszerűen megjátszotta, egyúttal éreztette is, hogy ez a meg nem hallgatott s kielégítetlen nagy szenvedély minden gonoszságra képes. Nagyon jó volt Tartuffe-ben is, ahol síma, behizelgő egyéniségével teljesen indokoltá tudta tenni Orgon hiszékenységét. A csábítási jelenetben meleg, behizelgő hangon beszélt, de éreztette a kéjenc sóvárgását is. Mikor pedig a képmutatónak gazember volta kiderül, a lágyan behizelgő dallamos hang egyszerre borotvaélesre változott s fenyegetéseivel a megfélemlítés érzetét keltette. Kitűnő szerepe volt Wurm, az »Ármány és szerelem«-ben. Az udvari emberek símasága és tettettett szolgálai alázata mögött éles ész és kegyetlenül önző igény-jogosultságot tudott a szerepben éreztetni. Amikor pedig Lujának a levelet dik-tálta, fagyos nyugalomban olyan kérlelhetetlen volt, hogy — Takács Ádám (l. o.) régi színész feljegyzései szerint — a közönség a fogát szította bele. A nagy szenvedély hangjait is meg tudta ütni Shylockban (Velencei kalmár), melyet Megyeritől (l. o.) eltérőleg mindenütt komor színekkel játszott. Fáncsy u. i. Shylockban a fajgyűlöletet vette alapul. Az ő zsidója

utálta a keresztényt és ezt nem is igen igyekezett titkolni. Legkimagaslóbb jelénése volt a Tuballal való. Öröme Antonio bukásán és lesújtó fájdalma a Jessicáról hallott híreken. Nagyon jó volt a törvényszéki jelenetben is. Örömben szinte tombolt, hogy Antonio testéből a fontnyi húst kivághatja; ellenben kővé meredt s a magasra tartott kés kihullott kezéből, mikor meghallotta, hogy egy csepp vért sem szabad eresztenie. Ő játszotta magyar színpadon először Shakespeare »Athéni Timon«-ját. Szerepének különösen azt a jelenetét dicsérték, mikor az aranyat meg-leli. Kitűnő volt Edgár-ban (Lear király), a »Londoni koldusok«-ban, »Don Carlos«-ban (II-ik Fülöp), »Don Caesar de Bazan«-ban (Don Jose de Santarem), a »Két pisztoly«-ban, a »Régi pénzek«-ben (Kardos), »Violá«-ban (Macskaház) stb., stb. Sok jó szerepe volt, de a legjobb »Bánk bán« Biberachjában lehetett, mert ez a síma, elegáns, okos és önző udvaronc nagyon illett az ő elegáns, síma és fölényes egyéniségéhez. Ebben a szerepben senki sem tudta őt felülmúlni. Já-gó-ja (Othelló-ban) már kevésbé sikerülhetett (bár itt is voltak kitűnő jelenései). Ez a nyers, darabos, őszinteséget kiabáló katona-gazember távol állott az ő síma és finom egyéniségétől. Ebben már utódja — Tóth József (l. o.) — volt a mester, aki viszont Tartuffe-ben és Biberach-ban maradt Fáncsy mögött. Fáncsy Lajos és Tóth József összehasonlítása nagyon tanulságos, mert így mindkettőjüket jobban megismerhetjük. Ők sok tekintetben ellentétei voltak egymásnak, habár egyazon szerepkört töltöttek be. Fáncsy finomabb volt. Tóth durvább, de félelmesebb. Egyben azonban megegyeztek. Egyikük sem volt száraz szavalógép. Mindketten a mi-mika alapján állottak — és mindketten kitűnő beszédtechnikával rendelkeztek. Fáncsy a túlzást, a hamis páthoszt nem szerette. Mindig természetesen beszélt. Már kortársai is az új iskola hívei közé sorolták.

Sokoldalú színész volt. Szerelmeseket, fiatal hőseket, jellem-szerepeket, kritikusokat és komikusokat játszott. Jellemző, hogy vidéki vendégszerepléseire sohasem vitte magával intrikus szerepeit. A vidéken többnyire hősszerelmes szerepekben játszott.